

DOI No: <http://dx.doi.org/10.29228/Joh42814>

Makale Türü: Araştırma makalesi
Geliş Tarihi: 07.05.2020
Kabul Tarihi: 13.06.2020
On-line Yayın: 25.06.2020

Article Type: Research article
Submitted: 07.05.2020
Accepted: 13.06.2020
Published Online: 25.06.2020

Atıf Bilgisi / Reference Information

Bingöl, H., Hingöl, Ş. & Öner, İ. (2020). Covid-19'un Spor Sektörüne Etkisi. *Journal of History School*, 46, 1890-1909.

COVID-19'UN SPOR SEKTÖRÜNE ETKİSİ¹

Hülya BİNGÖL², Şükrü BİNGÖL³ & İsmail ÖNER⁴

Öz

Çin'in Vuhan kentinde ortaya çıkan hayatın her alanını olduğu gibi spor dünyasını da olumsuz etkileyen yeni tip koronavirüs (Covid-19) dünya genelinde spor organizasyonlarını durma noktasına getirmiştir. Bu düşüncelerden yola çıkarak çalışmamızda, Covid-19 salgınının spor endüstrisi, organizasyonları, kulüpleri, ekonomisi, sporcular ve futbol üzerindeki muhtemel etkilerinin tespit edilmesi ve incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma, doküman analizi yöntemi ile incelenmiştir. Sonuç olarak; global düzeyde seyir gösteren Covid-19 salgını, spor organizasyonlarının ve müsabakalarının iptal edilmeleri ya da ileri tarihlere ötelenmesi durumu spor paydaşları kapsamında negatif sosyal ve ekonomik etkilerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu bağlamda spor organizasyonlarının ve kurumların iptal edilen ve ileri tarihlere ötelenen müsabakalar sebebiyle belirsiz düzeyde ekonomik bir maliyetle yüzleşeceği tahmin edilmektedir. Söz konusu problemin çözümü açısından spor paydaşlarının birlikte çalışması gerektiği ifade edilebilir.

Anahtar Kelimeler: Spor, Covid-19, Spor Organizasyonları, Futbol, Spor Sektörü

¹ Makale yazımı yazar etki oranı: 1.yazar: %70, 2. yazar: %20, 3. Yazar %10.

² Dr. Öğretim Üyesi, İnönü Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü, hulya.bingol@inonu.edu.tr, Orcid: 0000-0002-6686-2821

³ Dr. Öğretim Üyesi, Hakkâri Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, sukrubingol23@gmail.com, Orcid: 0000-0002-9043-6750

⁴ Doktora Öğrencisi, İsmail Öner, İnönü Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, smailoner1@gmail.com, Orcid: 0000-0003-0332-2139

The Effect of Covid-19 on Sports Sector

Abstract

The new type of coronavirus (Covid-19), which affects the sports world as well as all areas of life emerging in Wuhan, China, has brought sports organizations to a halt worldwide. Based on these thoughts, it was aimed to identify and investigate the possible effects of Covid-19 outbreak on sports industry, organizations, clubs, economy, athletes and football. The research was examined by document analysis method. As a result; the outbreak of Covid-19, which shows a global level, the cancellation of sports organizations and competitions or postponing to future dates caused negative social and economic effects within the scope of sports stakeholders. In this context, it is estimated that sports organizations and institutions will face an indefinite economic cost due to the cancelled and postponed competitions. It can be stated that sports stakeholders should work together in terms of solving this problem.

Keywords: Sports, Covid-19, Sports Organizations, Football, Sports Sector

GİRİŞ

Salgın, herhangi bir hastalığın olağan seviyesinden fazla karşılaşılmamasını ifade edilmektedir (Ergönül, 2016). Pandemi ise; dünya genelinde birden çok ülke ya da kıta kapsamında, oldukça fazla bir kesimde görülen ve yayılım gösteren salgın hastalıklara denilmektedir (www.medipol.com.tr, 2020). Yeni tip koronavirüs (Covid-19) dünyada ilk kez Çin'in Vugan şehrinde kendini göstermiş ve buradan çok kısa bir zaman içerisinde dünya genelinde 160 ülkeye yayılmıştır. Bu virüsün dünya genelinde yayılması sebebiyle Dünya Sağlık Örgütü'nce bu virüs "Pandemi" olarak ifade edilmiştir (WHO, 2020). Covid-19 salgını sebebiyle başta Avrupa ve dünyadaki diğer ülkeler spor, sanat, endüstri ve ticaret gibi alanlarda negatif yönde etkilenmiştir. Ortaya çıkan bu tablo pek çok faaliyetin durmasına sebep olmuştur (Dinçer, 2020). Dünyayı etkisi altına alan Covid-19, spor dünyasında da büyük etki oluşturdu. Çeşitli branşlardaki birçok spor organizasyonu durdurulmuş ya da belli süreliğine askıya alınmıştır. Ayrıca bazı futbolculara, basketbolculara, antrenör ve yöneticilere bu salgın hastalık bulaşmıştır. (www.aspor.com.tr, 2020). Bu araştırmada; Covid-19 salgınının spor sektörü bağlamında spor endüstrisi, organizasyonları, kulüpleri, ekonomisi, sporcular ve futbol üzerindeki muhtemel etkilerinin tespit edilmesi ve incelenmesi amaçlanmıştır.

COVID-19'un Dünya Üzerindeki Etkileri

Deve, kedi, yarasa gibi bazı hayvanlarda tespit edilebilen; hayvanlardan hayvanlara, hayvanlardan ise insanlara bulaşma niteliği taşıyan ve bireylerde hastalık oluşmasına sebep olan bir virüs ailesi kapsamında yer almaktadır. Bilinen türleri arasında MERS-CoV, SARS-CoV ve son olarak Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkan 2019-nCoV sayılabilir (www.teb.org.tr, 2020).

Covid-19 tüm dünyada etkili olmaya devam etmektedir. Dünya genelinde tespit edilen vaka sayısı 1 milyon 800 binin üzerine çıktı. Virüse yakalananlardan 110 bin den fazla kişi hayatını kaybetti (www.bbc.com, 2020).

Covid-19 salgını niteliksel açıdan global açıdan fark edilebilen bir etki ortaya koymuştur. Bu virüs kültüre, sosyal yaşama, sanata, ekonomiye ve spora kadar pek çok alanı etkilemiştir (www.bolgegundem.com, 2020).

Turizm sektörü en ağır darbeyi alan sektörlerden, Turizm sektörü hava yollarının uçuş sayısını azaltması ve turistlerin iş ve şahsi seyahatlerini iptal etmesi nedeniyle derinden etkilenen sektörlerden ayrıca virüs korkusu ve hükümetlerin halkı evde tutma çağrıları, oteller ve restoranları da büyük ölçüde etkilemiş durumda olduğu söylenebilir (www.akib.org.tr, 2020).

Bir diğer en çok etkilenen sektörlerden spor ise; çoğu spor organizasyonları insan kalabalıkları ve bolca fiziksel temas içerdiğinden dolayı önde gelen Futbol Ligleri, Formula 1, MotoGP, MLS, Six Nations Rugby ve dünyadaki diğer kapalı atletizm şampiyonları da Covid-19 nedeniyle ertelenmiş durumda (https://sporcuuyum.com, 2020).

Covid-19, toplumsal hayat üzerinde etkili olduğu kadar iktisadi yaşam üzerinde negatif yönde etkilidir (www.cumhuriyet.com.tr, 2020). Dünya Bankası'ndan yapılan açıklamada, Covid-19 salgınının ekonomi üzerindeki olası sonuçlarına değinilirken krizin Küresel ticaretin yüzde 70'ini oluşturan Doğu Asya ve Pasifik'teki 17 ülkenin salgından olumsuz etkilendiği belirtilirken bölgede 11 milyon kişinin yoksulluğa sürüklenebileceği öngörüsü ifade edildi (www.independentturkish.com, 2020).

COVID-19'un Spor Endüstrisi Üzerine Etkisi

Spor endüstrisi, spor kurumları veya tüketiciler açısından spor mamulleri temin etmek, üretmek ya da bir spor müsabakasını yapmak veya onun bir bölümünü oluşturma sürecini üstlenmektedir (Mullin, 2000). Spor endüstrisi, günümüzde toplumların ekonomileri üzerinde direkt olarak etkili olan ve etkinliği halinde ekonomik anlamda yüksek katma değer sunan bir endüstri olarak kabul

edilmektedir (İşler ve Tüfekçi, 2014). Covid-19 salgını, birçok endüstriyi etkilediği gibi spor endüstrisini de derinden etkilemeye başladı. Seyircisiz karşılaşmaların, ertelemelerin, birçok spor organizasyonunun akıbetinin belli olmamasının ekonomik boyutu var. Önümüzdeki süreçte spor endüstrisinde küçülmenin söz konusu olabileceğini öngörülüyor (Koçdemir, 2020). Başta futbol kulüpleri ve diğer spor kulüplerinin temel harcama ve gelir kalemleri irdelendiğinde; gelirin yayın hakları, sponsorluk ve reklam gelirlerinden sağlandığı görülmektedir. Bununla birlikte ürün gelirleri, bilet satışları, işletme ve stadyum gelirleri diğer kalemleri oluşturmaktadır. Harcamalar bölümünü ise sporcu alımı, ekipman, teknik ekip ve sporcu ücretleri, resmi yükümlülükler ve bonservis yükümlülükleri oluşturmaktadır (Kotab-Scholleva, 2011). Covid-19 salgınından önce Avrupa'da çeşitli 12 şehirde düzenlenecek spor organizasyonlarının sadece İrlanda'ya 110 milyon dolar kazandırması beklenmekteydi (www.bbc.com, 2020).

UEFA açısından Fransa'da düzenlenmiş olan EURO 2016 turnuvası Fransa'ya 1,3 milyar dolar gelir sağlamıştır (www.bbc.com, 2020). EURO 2020'nin de virüsten dolayı başka bir tarihe ertelenmesi milyar dolarlık spor organizasyonların bütçesinden ekonomik açıdan yararlanma konusunda mahrum kalınacağı söylenilebilir (<https://t24.com.tr>, 2020). 2020 Tokyo'da düzenlenmesi planlanan olimpiyatın Japonya'nın ünlü yatırım şirketlerinden biri olan SMBC Nikko Securities virüs sebebiyle Olimpiyatların ileri bir tarihe atılması durumunda 2020 yılında Japonya'nın GSYH'sinin %1,5 azalacağını tahmin etmektedir (www.bbc.com, 2020).

COVID-19'un Spor Organizasyonları Üzerindeki Etkisi

Spor organizasyonu sosyal bir kişilik veya kuruluş olarak spor endüstrisinde yer alan, belirli amaçlar çerçevesinde yönetilen, rasyonel bir yapıya ve işleyiş sistemine sahip olan ve göreceli olarak belirgin sınırları bulunan bir kavramdır (Tek, 2006). Covid-19 etkilerini farklı pek çok faaliyet ve konuda gösterdiği gibi spor endüstrisi ve organizasyonlarında da göstermiştir. Bundan en çok etkilenen çok büyük bir kitleyi etrafına bağlayan, katılımcı ve seyircilere ev sahipliği yapan spor organizasyonları oldu.

Dünyadaki birçok fuar, kültürel ve sportif etkinlikleri iptal edildi veya ertelendi. İptal edilen oyunlar ve turnuvalar spor ekonomisinde büyük bir etki yarattı. Spor organizasyonlarının olmaması, medya, reklam, sponsorluk, iddia, bilet ve maç günü gelirlerini azalması anlamı taşımakla birlikte sigorta poliçeleri ve sözleşmeleri de etkilemiş durumda (Devecioğlu, 2020).

Covid-19'un Spor Sektörüne Etkisi

Covid-19 tablosu 2020 yılında düzenlenecek olan Tokyo Olimpiyat Oyunları resmi olarak 2021 yılına ötelenmiştir. Japonya Başbakanı Şinzo Abe ve Uluslararası Olimpiyat Komitesi yaptıkları görüşmeler sonrasında ertelemeyi açık açık ifade etmişlerdir. Erteleme sonrasında oyunların yine resmi olarak 2020 oyunları olarak kalması kararlaştırılmıştır. Bu yönüyle IOC Yönetim Kurulu tarafından Tokyo 2020 Olimpiyat ve Paralimpik Oyunları'nın "Tokyo 2020" ismiyle 2021 yılında yapılması kararlaştırılmıştır (IOC, 2020). Ortaya çıkan bu erteleme, Olimpiyat Oyunları tarihinde I. ve II. Dünya savaşı sırasında düzenlenmeyen olimpiyatlar sonrasında ilk ertelemedir.

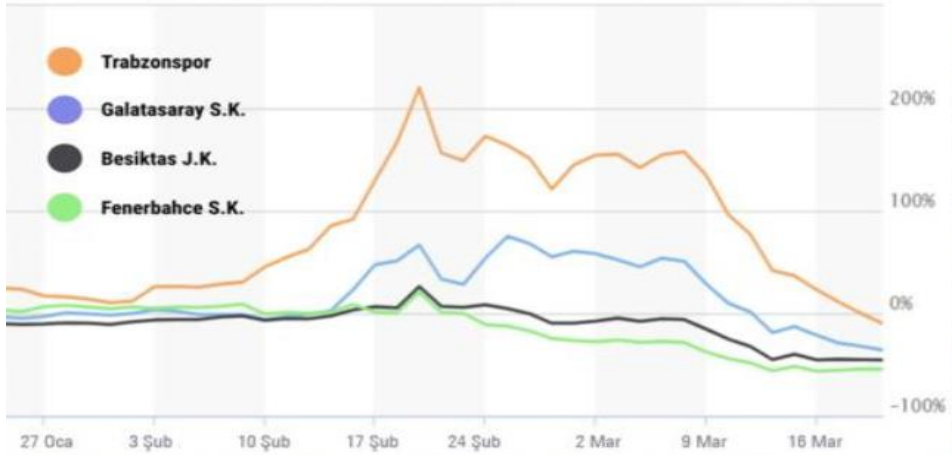
Bir diğer etkilenen spor organizasyonu, EURO 2020'dir. Bu organizasyon UEFA'nın katkıları ile 2021 yılına ertelenmiştir. UEFA'nın 55 üyeyle beraber sunmuş oldukları erteleme teklifi, futbolcuları temsil eden FIFPro ve Avrupa Kulüpler Birliği tarafından kabul edilmiştir (www.hurriyet.com.tr, 2020). Diğer ertelenen spor organizasyonları ise; UEFA Avrupa Ligi, Beyzbol Ligi, Diamond League, CEV, Voleybol, NBA, EuroLeague, PGA Avrupa Turu, Kayak Dünya Şampiyonası, Copa America, Tenis, NHL, F1 Grand Prix, ve Rugby Şampiyonası organizasyonları olduğunu ifade edebiliriz (www.fanatik.com.tr, 2019).

COVID-19'un Spor Kulüpleri Üzerindeki Etkisi

Spor kulüpleri, belli kurallar kapsamında düzenlenen (tüzükler, yasalar, yönetmelik, vb.) üyelerden her birinin belli sorumlulukları ve yetkileri olan (denetçi, yönetim kurulu üyesi, başkan vs.) profesyonel veya amatör spor dallarıyla sosyal yapıya destek veren, her yaşta bireyin spor yapabileceği gereç, araç ve tesise sahi olan farklı bir yönüyle üst düzeyde performans sergileyen sporcuların yetiştirilmesini amaçlayan tüzel kişiliği olan dernekleri ifade etmektedir (Donuk, 2005). Dünya ekonomisi Covid-19 salgını nedeniyle çıkmaza girmiş durumda. Bu süreçte spor kulüplerini oldukça zorlu günler beklemekte. Özellikle bu günlerde müsabakaların ertelenmesi ve iptali de spor kulüplerini iktisadi açıdan negatif yönde etkilemekte. Bu tablo spor kulüplerinin her türlü açıdan ekonomik sıkıntı yaşamasına neden olacaktır. Ülkemizde ekonomik açıdan sıkıntılı bir süreç içerisinde bulunan spor kulüpleri Covid-19 nedeniyle ekonomik olarak daha da kötü etkilenecektir (www.sabah.com.tr, 2020). Spor kulüplerinin gelir kalemlerinde ortaya çıkan kayıplar iktisadi sıkıntı çekmelerine neden olmaktadır. Bununla beraber spor kulüplerinin ticari anlaşmaları, teknik heyet ve oyuncu maaşları gibi maliyeti bulunmaktadır. (Büyük, 2020).

Spor kulüplerinin ticari faaliyetlerinin durmuş olduğu bu şartlarda vermiş oldukları temlikler etkisiz hale gelmektedir. Söz konusu süreç kapsamında devam etmesi halinde spor kulüplerinin borçlarını ödeyebilmesi oldukça

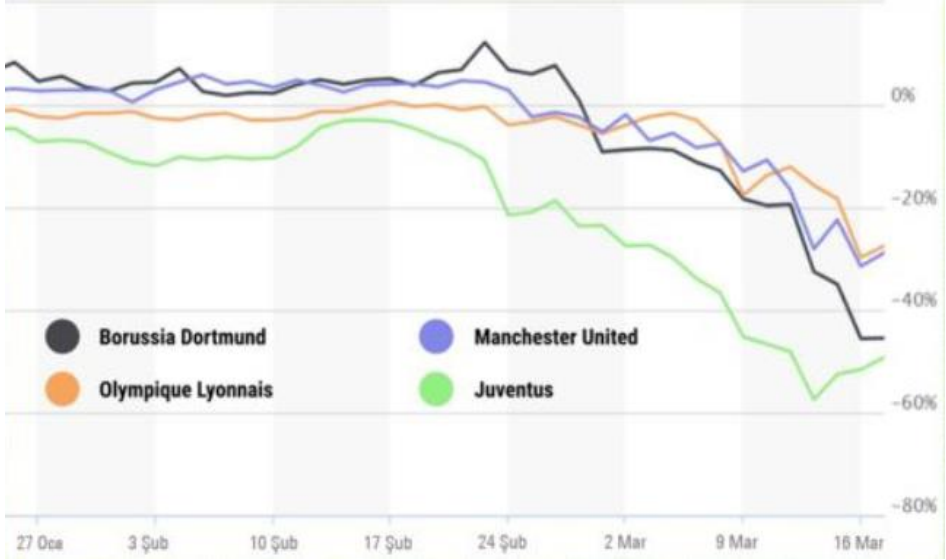
güçleşmektedir. Ödemesiz gerçekleştirilemeyen borçlara yönelik uygulanacak faizler doğrultusunda borçların daha da büyüyeceği açıktır. Burada yalnızca kur farkı sebebiyle spor kulüplerinin yüklenmek durumunda kalacakları yük oldukça fazladır (www.fotomac.com.tr, 2020). Ayrıca kulüplerin kur zararı her geçen gün daha da artıyor. Covid-19'un etkilemiş olduğu spor kulüpleri ekonomik açıdan oldukça sıkıntı içerisinde. Bu bağlamda pek çok spor kulübü çalışanları ve sporcularından kesinti yapma kararı almıştır (Altunkılıç, 2020). Covid-19 salgınıyla dünyanın birçok ülkesinde spor faaliyetleri durdu. Bununla beraber kulüplerin sözleşme zararları ve kayıp gelirler ile 2020 yılı, küresel çapta spor dünyasına zarara neden olacağı öngörülüyor (Can, 2020). Salgın devam etmesine rağmen; kulüplerin ve futbolcuların yaptıkları sözleşmeler kapsamında karşılıklı sorumluluklarının devam etmesi söz konusudur. Bu nedenden dolayı kesimlerin, Covid-19 salgını nedeniyle Futbol Federasyonu'nun alacağı resmi kararlara kadar beklemeyi sürdürmeleri ve sözleşmeleri gereğince spor faaliyetleri bizzat da olsa sürdürmeleri gerekmektedir (www.duhuliye.com, 2020).

Şekil 1. Covid-19 Nedeniyle Türkiye'nin Dört Büyük Kulübü (Trabzonspor, Galatasaray, Beşiktaş, Fenerbahçe) Hisse Değeri (KPMG Football Benchmark, 2020).

Şekil 1 incelendiğinde; Trabzonspor, Galatasaray, Beşiktaş ve Fenerbahçe kulüpleri yaklaşık %50'ye yakın değer kaybettiklerini, Covid-19 nedeniyle takımların hisse değerlerinde düşüş yaşandığını ifade edebiliriz.

Covid-19'un Spor Sektörüne Etkisi

Şekil 2. Covid-19 Nedeniyle Avrupa Takımlarından Juventus, Borussia Dortmund, Manchester United ve Olympique Lyonnais Kulüplerinin Hisse Değeri (KPMG Football Benchmark, 2020)

Şekil 2 incelendiğinde; Juventus Covid-19 nedeniyle borsada ne çok kayıp yaşayan kulüp iken, Borussia Dortmund %40'ın üzerinde kayıp yaşadı. Manchester United ise %30 yakın hisse kaybı yaşarken, Olympique Lyonnais ise %20 ile %30 arası kayıp verdi. Covid-19 nedeniyle takımların hisse değerlerinde düşüş yaşandığını ifade edebiliriz. Spor kulüplerinin Covid-19 salgınından sonra meydana gelecek sıkıntıları en asgari düzeyde tutabilmek için denk bütçe temin etmeleri ile küçülmeleri gerekmektedir. Bununla birlikte bu kriz sürecinde ayakta kalmak isteyen spor kulüplerinin mali ve idari açıdan yeterliliklerini çözüme ulaştırmaları ve küçülme süreçlerini belli bir düzen halinde yürütmeleri önemli olacaktır (Altunkılıç, 2020).

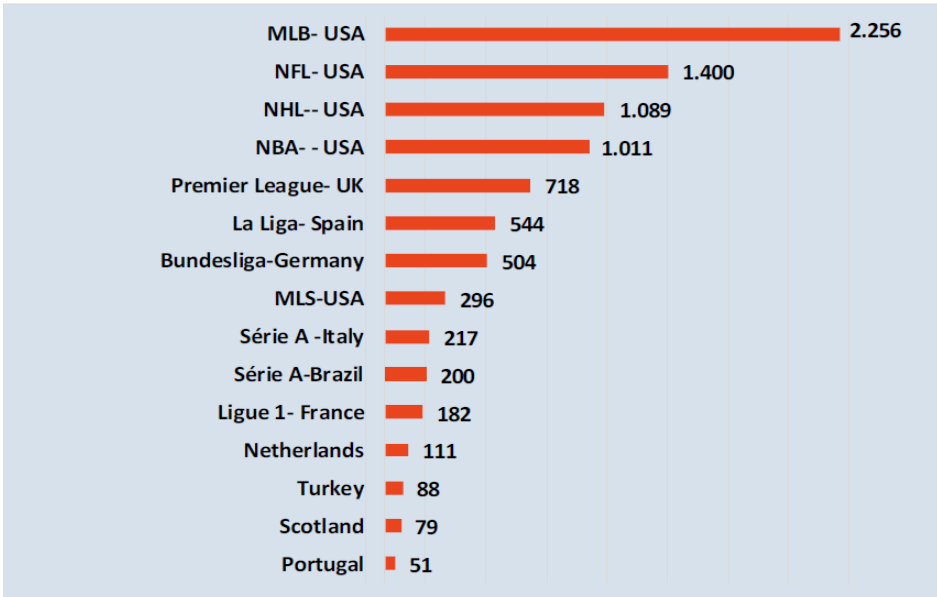
COVID-19'un Spor Ekonomisi Üzerindeki Etkisi

Spor ekonomisi, iktisadi bilimlerin uygulamada kendini gösterdiği bir alan olmakla birlikte iktisat ile spor, spor bilimleri arasındaki etkileşimi ele almaktadır (Haag, 2002). Son zamanlarda sporun genel ekonomik tablo içerisindeki öneminin artmasında küreselleşme ile iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmelerinin etkisi olduğu ifade edilmektedir (Şimşek, 2011). Spor, boş zaman aktivitesi, sosyal paylaşım, eğlence niteliklerinin dışında ekonomik değer de

dâhil olması ile sporla ilgili bazı iktisadi kurallar oluşmuş ve bu durum sporun iktisadi yapıya katkı sağlayan bir sektör haline gelmesini sağlamıştır (Sivrikaya ve Demir, 2019). Günümüzde sportif etkinlikler başarıları ya da başarısızlıkları ile iktisadi değerleri üzerinden kıyaslanmaktadır (Dever, 2010). Günümüzün mevcut koşullarında sporlar birer iktisadi kurum haline gelmiştir (Donuk-Şenduran, 2006). Dünyayı etkisi altına alan Covid-19 salgını futbol ekonomisini de ciddi şekilde etkiledi. Covid-19 nedeniyle futbolcuların değerlerinde %28'lik kayıp meydana geldi (www.sporx.com, 2020). Avrupa'nın en büyük 5 futbol ligi, Covid-19 sebebiyle maddi anlamda da büyük darbe aldı. Fransa'nın (Ligue 1), İngiltere (Premier Lig), İspanya (La Liga), Almanya (Bundesliga) ve İtalya (Serie A), Covid-19 salgını nedeniyle toplam zararının yaklaşık 4 milyar Euro olacağı bildirildi (Alayont, 2020).

Ekonomistler spor dünyasında son 20 yılda ilk kez 160 milyar dolarlık bir kayıp olacağını tahmin etmektedirler (Devecioğlu, 2020).

Matchday revenues -By League- US\$ million

Şekil 3. Covid-19 Nedeniyle Amerika'daki Sportif Etkinlikler ve Ülkelere Göre Maç Günü Gelirlerinin Zararı (Sports Value, 2020)

Covid-19'un Spor Sektörüne Etkisi

Şekil 3 incelendiğinde; Amerika'daki Sportif Etkinliklerin en çok maç günü gelirinden zarar ettiğini ifade edebiliriz. Ayrıca ülkelerdeki liglerin maç günü gelirlerinin en çok zarardan etkilenen Premier Ligi olduğunu en az ise Portekiz ligi olduğunu söyleyebiliriz.

COVID-19'un Sporcular Üzerindeki Etkisi

Sporcular genel itibariyle profesyonel ve amatör sporcular olarak birbirlerinden ayrılmaktadır. Hobi ya da sağlıklı yaşam görüşü kapsamında spor yapan bireyler amatör, mesleki bir faaliyet olarak spor yapan kişiler ise profesyonel sporcu olarak ifade edilmektedir (Küçükgüngör, 1999). Covid-19 sebebiyle sporcular antrenman türlerini ve hayat tarzlarını değiştirmek zorunda kalmıştır. Müسابakaların ertelenmiş olması belirsizlik hissini meydana gelmesine neden olmaktadır. Müسابakaların ne zaman düzenleneceğinin bilinmemesi, yaz aylarında spor faaliyetlerinin düzenlenmesi halinde diğer sezona dinlenmeden girmek durumunda kalınması halinde sakatlığın ortaya çıkabilmesi, yaz ayları planlarının değişmesi gibi tablolar belirsizlik hissine ve bu his kaygının oluşmasına sebep olabilmektedir. Oluşan kaygı ise sporcularda kısa ve uzun dönemde fiziksel sorunların oluşumuna neden olabilmektedir (www.gzt.com, 2020).

Covid-19 nedeniyle evlerinde kalan sporcular hem fiziksel hem de psikolojik olarak çok farklı şekillerde etkilenebiliyor. Ev hayatına alışık olmayan sporcuların evde kalmaları gereken bu zamanda yaşananlar sporculara negatif etki ediyor (Oktay, 2020).

Covid-19 evde kalma süreçlerinde ortaya çıkan performans kayıplarını yalnızca fizyolojik ve fiziksel olarak değerlendirmek hatalı olacaktır. Bu kayıplar sadece antrenmanlarla düzeltilemeyecek ve bununla birlikte ruhsal ve psikolojik açıdan da bir destek sürecini gerekli kılacaktır. Bu Covid-19 süreci kapsamında ruhsal sağlımlıkları iyi durumda olan sporcular, iyi olmayanlara kıyasla daha iyi neticeler elde edebilecektir (Korkmaz, 2020). Sporcuların söz konusu tabloyu aşabilmesi psikolojik beceri antrenman programları üzerinden sağlanabilecektir (Kazer, 2020). Ayrıca Covid-19 nedeniyle, futbolcuların değerinde yüzde 28'lik kayıp ortaya çıktı. Futbolcu değerinin düşüşü, oyuncuların yaşı, sözleşme süresi, kariyer performansına bağlı olarak değişmektedir (www.sporx.com, 2020). Düşüşe örnek olarak, Paul Pogba'nın tahmini bonservis değeri 65 milyon avrodan 35 milyon avroya geriledi.

COVID-19'un Futbol Üzerindeki Etkisi

Futbol; büyük bir sahada, kendine has kuralları olan ve birden fazla oyuncunun katılımı ile gerçekleşen sporun bir alt dalıdır (Authier, 2002). Futbol da diğer tüm spor branşları gibi öncelerde bir zaman geçirme aracı olarak görülse de günümüzde popüler kültürün önemli bir ögesi haline gelmiş, sadece bir oyun olmaktan çıkıp bir sektör halini almıştır. Günümüz de Birleşmiş Milletlere üye olan ülke sayısı FIFA'ya üye sayısından daha azdır (Sultanoğlu, 2008). Futbolun sporu aşarak endüstri haline gelmesi sürecinde, spor kulüplerinin giderek farklılaştığını en küçük futbol kulüplerinde bile kendini göstermektedir. Ortaya çıkan bu gelişim ve değişim süreci; futbol-medya etkileşimleri, futbol yan mamulleri, yıldız sporcu ve taraftar profilleri ve bununla birlikte taktik anlayışlarında bile kendini göstermektedir (Akşar, 2005).

Tablo 1

Covid-19 Salgını Sebebiyle Beş Büyük Ligdeki Kayıplar

LİG	Maç Günü Kaybı	Yayın Geliri Kaybı	Ticari Kayıp	Toplam Kayıp(€)
Premier Lig (İngiltere)	170-180 milyon	700-800 milyon	250-300 milyon	1,150-1,250 milyon
La Liga (İspanya)	150-170 milyon	500-600 milyon	150-200 milyon	800-950 milyon
Bundesliga (Almanya)	130-140 milyon	300-400 milyon	200-250 milyon	650-750 milyon
Serie A (İtalya)	90-100 milyon	350-450 milyon	100-150 milyon	550-650 milyon
Ligue 1 (Fransa)	50-60 milyon	150-200 milyon	100-140 milyon	300-400 milyon

(KPMG Football Benchmark, 2020).

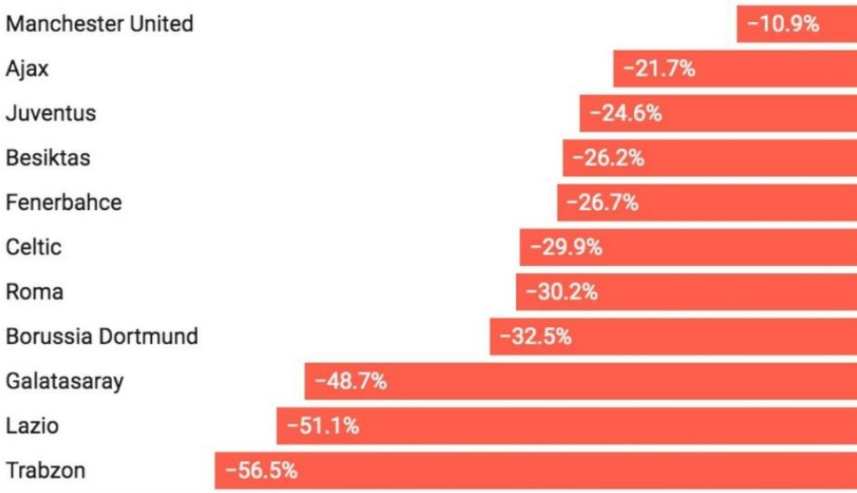
Tablo 1 incelendiğinde; ticari gelir, yayın ve maç gününden faydalanamayacak beş büyük ligdeki (Fransa Ligue 1, İtalya Serie A, Almanya Bundesliga, İngiltere Premier Lig ve İspanya La Liga) kulüplerin toplam gelir kaybı 4 milyar euroya yaklaşmaktadır. Burada en büyük kaybın 1,25 milyon euro ile Premier Lig'de olduğu görülmektedir. Covid-19 salgını sebebiyle Belarus Ligi dışında Avrupa'daki tüm futbol ligleri ertelenmiştir. Bu durum Avrupa'daki önemli kulüplerin ekonomik problemlerle karşı karşıya kalmalarına neden olmuştur. Covid-19 sebebiyle liglerin ertelenmiş olması, borsada işlem görmekte olan kulüplerin ekonomik zararlar görmelerine neden olmaktadır (www.mackolik.com, 2020).

Covid-19 salgını nedeniyle etkilenen oyuncu sözleşmeleri ve transfer sistemi ile ilgili çalışmalarını sürdüren FIFA, gerekli kararlar aldı. FIFA Konseyi

Covid-19'un Spor Sektörüne Etkisi

tarafından alınan karara göre, sezon sonu sona erecek futbolcu sözleşmelerinin ligler tamamlanana kadar uzatılacağı bildirildi. Önümüzdeki sezon ile ilgili sözleşmelerin ise sözleşmenin başlangıç tarihi yerine liglerin başlatılacağı tarihten itibaren geçerlilik kazanacağı belirtildi. Ayrıca kulüp ve futbolcuların bir araya gelerek maaş indirimi veya ertelenmesi konusunda anlaşmaları önerildi. Bu anlaşmanın sağlanmaması durumunda ise FIFA'nın tarafların ekonomik durumlarını değerlendirerek karar vereceği vurgulandı (FIFA, 2020).

European football clubs' stock price performance, March 2020

Şekil 4. Covid-19 Nedeniyle Avrupa Futbol Kulüplerinin Hisse Değeri (RefinitivDatastream, datato March 27,2020)

Şekil 4 incelendiğinde; 2020 Mart ayı ön planda tutularak yapılan çalışmaya göre en fazla kayıp yaşayan kulüp Trabzonspor'dur. Trabzonspor'u İtalya Seri A liginde yer alan Lazio kulübü izlemiştir. Covid-19 salgını nedeniyle müsabakalar ve organizasyonlara verilen ara, kulüplerin gelirlerini etkiledi. Birçok spor dalında olduğu gibi futbolda da en önemli gelir kaynakları olan, yayın hakkı gelirleri, ticari gelirler ve maç günü gelirleridir. Müsabakaların ertelenmesinden dolayı bu kazançtan mahrum kalmaya başlayan kulüplerin gelirleri, ciddi şekilde azaldığı söylenebilir (www.trthaber.com, 2020). Futbol bugün, ülkenin yedi bölgesinde yüzlerce amatör, profesyonel futbol takımının kurulmasına, yayın gelirlerinin başlı başına bir ekonomi oluşturmasına, binlerce lisanslı futbolcunun yeşil sahalarda top koşturmasına, modern futbol

stadyumlarının inşasına varana kadar, ülkelerin en çok heyecan uyandıran, en yaygın spor dalı olma konumuna ulaşmıştır (Poyraz, 2015).

Türk futbolu yıllık 4.2 milyarlık bir gelir yaratıyor. Bu az bir rakam değil. Avrupa'da 5 büyük ligin hemen arkasında seyir göstermektedir. Covid-19 salgınından dolayı ertelenen maçlar 8 hafta düşünüldüğünde yaklaşık 200 milyon TL performans primi de ertelenecek. TFF performans primi olarak haftalık 25 milyon TL civarında bir para dağıtıyor. Yaklaşık 200 milyon TL performans bonusunun kasaya girişi ertelenecek. Yine ilk 6'ya verilen lig sıralaması ödülünü de hesaba katarsak yaklaşık 310 milyon TL ertelenecek. Ligler oynanamaz ise yayın gelirlerinden kulüplerin 310 milyon TL zararı olacak. Kulüplerin ortalama içeride 4 maçları kaldığı düşünülürse bilet satış hasılatı ve kombine iadeleri ile 18 kulübün yaklaşık haftalık 3,5-4 milyon, toplamda 30-32 milyon TL kaybı olacak. Beşiktaş, G.Saray, F.Bahçe ve Trabzon bu toplam kaybın yüzde 80'ine katlanacaklar. Kulüpler 400-450 milyon TL bir gelirden mahrum kalacak (www.sabah.com.tr, 2020). Covid-19'un ne zaman sona ereceğini kimse bilmiyor. Futbol kulüplerinin maç günü gelirleri, ticari gelirleri, sponsorluk gelirleri ve yayın gelirleri de dâhil olmak üzere kaybı 1.3 ile 1.5 milyar Lira arasında olduğu öngörülüyor (ajansspor.com, 2020). Süper Lig kulüpleri, Covid-19 nedeniyle büyük bir kayıp yaşayacak. 200 milyon TL'lik performans bonusu ve ilk 6'nın alacağı ödülle yaklaşık 310 milyon TL ertelenecek. Bilet satış hasılatı ve kombine iadeleri sonrasında ligdeki 18 kulübün 30-32 milyon TL kaybı olacak. Kulüp mağazalarının kapatılması da kalan 8 haftada 60-65 milyon TL'nin kasaya girmemesi demektir (www.sabah.com.tr, 2020). FIFA, II Dünya Savaşı ardından Avrupa'nın yeniden kurulmasına destek veren ABD'nin Marshall yardımlarına atıfta bulunarak 2,7 milyar dolarlık bir "Futbol Marshall Planı" üzerinde çalışma yapmaktadır. Futbol kulüplerinin yaşadıkları sıkıntıları azaltabilmek amacıyla "Profesyonel Oyuncular Fonu'ndan" yararlanılması öngörülmektedir (Devecioğlu,2020).

Sporcuların COVID-19'a Karşı Duyarlılığı

Tablo 2 incelendiğinde; Covid-19 salgınının önüne geçilmek ve destek sağlamak için çoğunluğu futbolcu olmak üzere birçok çeşitli yardımlarda bulunduğu ifade edebiliriz.

Tablo 2

Sporcuların Koronavirüse Karşı Duyarlılığı

Adı	Bağış	Mesleği
Cristiano Ronaldo	1 milyon euro	Futbol
LionelMessi	1 milyon euro	Futbol
Altay Bayındır	1000 kişinin erzak ihtiyacı	Futbol
Adem Büyük	100 bin maske, 15 bin test ve 3 bin koruyucu ekipman	Futbol
Merih Demiral	2000 aileye erzak yardımı	Futbol
RogerFederer	1 milyon euro	Tenis
ConorMcGregor	1 milyon euro	Dövüş
Tuncay Şanlı	Otelini ücretsiz tahsis etti	Futbol
SergioRamos	264 bin 571 maske, 15 bin test ve 1000 koruyucu ekipman	Futbol
PepGuardiola	1 milyon euro	Teknik Direktör

(Özdemir, 2020)

COVID-19 Sonrası Sportif Etkinliklerden Beklenen Olumsuzluklar

- Mevcut koşullar ve sonrasında 50 bin bireyin stadyuma toplanmasının güçleşmesi kulüplerin gelirlerinin düşmesine neden olacaktır.
- Ticari faaliyetlerin tamamen durması nedeniyle sponsor bulunması güçleşecek veya sponsor bulunsa da sponsorlardan eskisi kadar ücret alınması mümkün olmayacaktır. Bunun nedeni ise her kesiminin kendi ekonomik problemlerini çözmeye çalışmasıdır. Liglerin ertelenmesi sebebiyle yayıncı kurumlar kaybetmiş oldukları reklam gelirlerine erişmekte zorlanacak ve bu durum kulüplere para aktarımını azaltacaktır.
- Ekonomik açıdan problem çeken kulüplerin gelirlerinin daha da azalması nedeniyle dünya yıldızları ve yüksek bedelli transferlerin gerçekleşmesi zorlaşacaktır. Hali hazırda yapılması gereken ödemelerin yapılamaması sebebiyle kulüp-futbolcu davaları artış gösterecektir. FIFA düzeyinde karşı karşıya kalınan anlaşmazlıkların sayısının artması ile Türkiye'ye yeni transferler açısından olan ilginin azalmasına neden olacaktır.
- İktisadi faaliyetlerin durması veya azalması nedeniyle gelir sorunu yaşayan taraftarların lisanslı ürün alması zorlaşacaktır. Yaşanan sıkıntı kendini havacılık sektöründe göstererek ulaşımın daha pahalı haline gelmesine neden olacaktır. Bu durum kulüplerin seyahat giderlerinin de büyümesine neden olacaktır (www.hurriyet.com.tr, 2020).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Hayatın her alanını olduğu gibi spor dünyasını da olumsuz etkileyen Covid-19 salgını sebebiyle dünya genelinde spor müsabakaları ve organizasyonları durma noktasına gelmiştir. Öldürücü virüsün bulaşıcı niteliği taşıyan tehlikesinden dolayı virüsün yayılmasını önleme çerçevesinde, ligler, organizasyonlar ve spor müsabakaları ertelenmek zorunda kalmıştır.

Ertelenen müsabakalar, ligler ve organizasyonlar kulüplerin gelirlerini etkiledi. Satılan kombineler, lisanslı ürün satışları, yayın hakkı gelirleri, UEFA gelirleri, ticari gelirler, sponsorluklar, maç günü gelirlerinin ne düzeyde olacağı tahmin edilemezken, kulüplerin ödemesi gereken sporcu ve çalışan maaşları ile kredi ve faiz ödemeleri kulüpleri olumsuz yönde etkiledi (Büyük, 2020; Can, 2020).

Dünya tarihi boyunca başka birçok nedenden dolayı spor müsabakalarının kısa süreli de olsa durduğu, ertelendiği oldu. Bazen iklim şartları, bazen politik ve askeri gerilimler, bazen de bojkotlar nedeniyle sporcular ve seyirciler dünyada birçok organizasyondan mahrum kaldılar. Fakat Çin'in Vuhan kentinde ortaya çıkan ve kısa sürede dünyanın birçok yerine yayılan Covid-19 salgını gibi evrensel bir problem ile ilk defa karşılaşılıyor (Koçdemir, 2020; Devocioğlu, 2020).

Spor dünyası öngörülemeyen maddi bir zararla karşı karşıya kalmaktadır. Dünya da ve ülkemizde Covid-19'dan en çok etkilenen spor branşlarının başında futbol gelmektedir. Özellikle son dönemde ertelenen ve geleceği belirsiz olan ligler ve kulüplerin kötü giden mali durumları futbolun global ekonomisini olumsuz bir şekilde etkiledi. Birçok spor dalında olduğu gibi futbolda da en önemli gelir kaynakları olan, yayın hakkı gelirleri, ticari gelirler ve maç günü gelirleridir. Müsabakaların ertelenmesinden dolayı bu kazançtan mahrum kalmaya başlayan kulüplerin gelirleri, ciddi şekilde azaldığı ve salgınının ne zamana kadar süreceği öngörülemediği için özellikle kulüpler ve sporcular maddi bir külfetle karşı karşıya kalacağını ifade edebiliriz.

Covid-19 salgını öncesi kamplar, maçlar, antrenman ve seyahatlerle aktif bir yaşam süren sporcular, kendilerini izole etmek için evde kalma zorunluluğunda kaldılar. Böyle bir süreci olumlu bir şekilde değerlendirmek isteyen sporcular kondisyon eksikliği yaşamamak ve her şey normale döndüğünde eski performanslarını sürdürmek için evlerinde bir antrenman alanı oluşturmaları gerekli kılındı. Sporcular bu antrenmanlarının dışında stres yönetimi, kaygı yönetimi, beslenme ve uyku düzenleri uyum sürecinde belli başlı sıkıntılar ile karşı karşıya kaldılar. Bu süreci olumlu bir şekilde geçirmek isteyen

Covid-19'un Spor Sektörüne Etkisi

sporcular egzersizlerine, beslenmelerine ev içi rekreatif faaliyetlerine dikkat etmeleri önem arz etmektedir. Aktif yaşam düzenine alışmış sporcular karantina sürecinde birçok olumsuzluğun yanı sıra yeni aktiviteler ve hobiler edinmektedirler. Bunlara örnek olarak, kitap okuma, dizi ve film izleme, günlük tutma, aileleriyle daha fazla zaman geçirme gibi alternatifler söz konusudur. Covid-19, spor organizasyonları ve müsabakalarının takvimlerini de etkiledi. 2021 yılına birçok sportif faaliyetler ertelenirken, 2021 yılı için sıkıştırılmış yoğun bir sportif faaliyetler süreci anlamı taşımaktadır. Ayrıca bazı spor branşları için karantina sürecinde evde antrenman yapma durumu söz konusu iken, bazı özel tesis ve alan gereksinimi gerektiren branşlardaki sporcular bu olanaklara sahip olmadıklarından ötürü kondisyon ve motivasyon eksiliği yaşamaktadırlar.

Bu salgınla birlikte sporun önemi ve vurgusu daha da anlaşılmış durumda çünkü sporun, işlevi gereği insanları dertlerinden, acılarından, bunalımlarından, sıkıntılarından uzak tutan ve hoşça vakit geçirme, beden ve ruh sağlığını geliştirmek gibi bir meşgale, bir kaçış noktası görevini her daim üstlenmiştir.

Covid-19 salgını nedeniyle ülkemiz ve Dünya'daki yıldız sporcular başta olmak üzere FIFA ve UEFA yetkilileri, farklı branşlardaki milli sporcular, antrenörler, kulüp ve federasyon başkanları Spor Bakanlığı yetkilileri şu sıkıntılı süreçte sporun önemini vurgulamakta evde kalındığı süreç içerisinde hareketsiz kalınmaması için kamu spotları, çevrimiçi spor etkinlikleri düzenlemekte ve kampanyalar ile desteklemektedirler. Spor bir şekilde devam etmeli düşüncesiyle, sporcular başta olmak üzere toplum olarak hareketsiz kalınmamalıdır.

Bu salgın konusunda tüm spor paydaşlarının çözüm odaklı ortak bir süreç izlemeleri, sıkıntılı giden gidişatı en aza indirgeyecek planlı ve kalıcı ortak fikirler üzerine yoğunlaşmaları gereklidir. Hareket ve seyahat kısıtlılığın olduğu şu süreçte hem kendimizi hem de çevremizdekileri güvende tutacak ve spora en kısa sürede kavuşabilmemiz için sabredeceğiz.

Sonuç olarak; global düzeyde seyir gösteren Covid-19 salgınının, spor organizasyonlarının ve müsabakalarının ertelenmesi ya da iptal edilmesine neden olması, bu salgının spor paydaşlarının ekonomik ve sosyal sorunlar ile karşı karşıya kalmasına neden olmaktadır. Bu bağlamda iptal edilen ya da ertelenen spor organizasyonları veya müsabakaları sebebiyle spor kulüplerinin öngörülemeyen maddi sorunlarla karşı kalacağı açıktır Bu problemin çözülmesi açısından spor paydaşlarının tamamının beraber çalışması tavsiye edilebilecektir.

KAYNAKÇA / REFERENCES

- Akşar, T. (2005). *Endüstriyel futbol*. 1.Baskı. Literatür Yayınları.
- Alayont, İ. (2020). *Virüsün Futbola Zararı Çok Büyük*. www.denizligazetesi.com/virusun-futbola-zarari-cok-buyuk-makale71916.html, Erişim tarihi: 03.04.2020.
- Altunkılıç, M. (2020). *Kovid-19'un Futbolda Açtığı Mali Yaralar Kapanır Mı?* <https://www.independentturkish.com/node/156996/spor/kovid-19%E2%80%99un-futbolda-A%C3%A7t%C4%B1C4%9f%C4%B1-mali-yaralar-kapan%C4%B1r-M%C4%B1>, Erişim tarihi: 02.04.2020.
- Authier, C. (2002). *Futbol A.Ş.* Ali Berktaş (Çev.) Kitap Yayınevi.
- Büyük, B. (2020). *5 Büyük Ligin Koronavirüs Kaybı 4 Milyar Avro*. <https://www.aa.com.tr/tr/futbol/5-buyuk-ligin-koronavirus-kaybi-4-milyar-avro/1771485>, Erişim tarihi: 02.04.2020.
- Büyükler, İ. D. & Tüfekçi, Ö.K. (2014). Marka kentlerin oluşmasında spor pazarlamasının rolünü belirlemeye yönelik üniversitelerarası futsal müsabakalarında bir araştırma. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(2/1), 107-120.
- Can, O. (2020). *Spor Dünyası Yara Berelerini Koronavirüs ile Sarabilir*. <https://www.independentturkish.com/node/156636/t%C3%bcrciyeden-sesler/spor-d%C3%bcnyas%C4%B1yara-berelerini-koronavir%C3%bcs-ile-sarabilir>, Erişim tarihi: 02.04.2020.
- Devecioğlu, S. (2020). *Koronavirüs Spor Ekosisteminde Vurdu*. <http://www.ekospor.com/>, Erişim tarihi: 03.04.2020.
- Devecioğlu, S. (2020). *Futbolda Marshall Planı*. www.futbolekonomi.com/index.php/haberler-makaleler/genel/125-sebahattin-devecioglu/4815-soccer-and-coronaviruses-futbol-ve-coronavirusuefa-fifa-tff.html, Erişim tarihi: 03.04.2020
- Dever, A. (2010). *Spor Sosyolojisi: Tarihsel ve Güncel Boyutlarıyla Spor ve Toplum*. Başlık Yayınları.
- Dinçer, A. (2020). *Koronavirüs Spor Dünyasını Felç Etti*. <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/koronavirus-spor-dunyasini-felc-etti/1763326#>, Erişim tarihi: 27.03.2020.
- Donuk, B. (2005). *Spor Yöneticiliği ve İstihdam Alanları*. Ötüken Neşriyat.
- Donuk, B. & Şenduran, F. (2006). *Futbolun Anatomisi*. Ötüken Neşriyat.

Covid-19'un Spor Sektörüne Etkisi

- Ergönül, Ö. (2016). Enfeksiyon hastalıkları epidemiyolojisi. *Okmeydanı Tıp Dergisi*, 32,1-7.
- Fifa. (2020). *Fifa Guidelines to Address Legal Consequences of Covid-19* <https://www.fifa.com/who-we-are/news/fifa-guidelines-to-address-legal-consequences-of-covid-19>, Erişim tarihi: 08.04.2020.
- Footballbenchmark.com (2020). https://footballbenchmark.com/data_analytics Erişim Tarihi: 02.04.2020
- Haag, H. (2002). *Zum Selbstverständnis Der Sports oziologie Und Sportökonomie Als Theorie felder der Sportwissenschaft*. Hofmann Verlag.
- <https://sporcuuyum.com/> (2020). *Koronavirüs: spor dünyası üzerindeki etkisi* <https://sporcuuyum.com/spor-dallari/koronavirus-spor-dunyasi-uzerindeki-etkisi/>, Erişim tarihi: 31.03.2020.
- <https://ajansspor.com> (2020). *Kültüplerin 1.5 Milyarlık Bir Kaybı Var!* <https://ajansspor.com/haber/2-nisan-koronavirus-vaka-sayisi-aciklandi-362772>, Erişim tarihi: 02.04.2020.
- <https://t24.com.tr/>(2020). *Koronavirüs: Avrupa Kupaları, Festivaller ve Film Gösterimlerinin İptal Edilmesinin Ardından Eğlence ve Spor Sektörleri Ayakta Kalabilecek Mi?* <https://t24.com.tr/haber/koronavirus-avrupa-kupalari-festivaller-ve-film-gosterimlerinin-iptal-edilmesinin-ardindan-eglence-ve-spor-sektorleri-ayakta-kalabilecek-mi,867336>, Erişim tarihi: 01.04.2020.
- IOC. (2020). International Olympic Committee. www.olympic.org, Erişim tarihi: 27.03.2020
- Kazer, M. (2020). Koronavirüs - Psikoloji – Spor <http://www.akhisarhaber.com/koronavirus-psikoloji-spor-1491yy.htm>, Erişim tarihi: 01.04.2020.
- Koçdemir, B. (2020). *Korona Virüsün Türk ve Dünya Futboluna Etkisi* <https://haber.sakarya.edu.tr/korona-virusunun-dunya-futboluna-etkisi-h97419.html>, Erişim tarihi: 01.04.2020.
- Korkmaz, A.(2020). Sporculara Koronavirüs Sürecinde Psikoloji Uyarısı <https://www.aa.com.tr/tr/spor/sporculara-koronavirus-surecinde-psikoloji-uyarisi/1782906>, Erişim tarihi: 31.03.2020.
- Küçükgüngör, E. (1999). Türk Hukukunda Sporcuların Hukukî Durumu. *Ankara Barosu Dergisi*, 56(1), 39-52.

- Mullin J.B., Hardy S. & Sutton, A.W. (2000). Sport Marketing. Human Kinetics.
- Oktay, E. (2020). *Koronavirüs Salgını Sonrası Profesyonel Sporcuların Sahaya Dönüşü 3 Haftayı Bulabilir*. <https://www.aa.com.tr/tr/koronavirus/koronavirus-salgini-sonrasi-profesyonel-sporcularin-sahaya-donusu-3-haftayi-bulabilir/1790707>, Erişim Tarihi: 03.04.2020.
- Özdemir, V. (2020). *Koronavirüse Karşı Sporcular Harekete Geçti*. <https://www.cnnturk.com/spor/futbol/koronaviruse-karsi-sporcular-harekete-gecti?page=1>, Erişim tarihi: 27.03.2020.
- Poyraz, N. (2015). *Türk futbolunun marka değerini etkileyen faktörler*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sports Value (2020). <https://www.sportsvalue.com.br/wp-content/uploads/2020/04/covid-19-economic-impact-sports-value-mar-2020.pdf>, Erişim tarihi: 03.04.2020.
- Şimşek, K.Y. (2011). Erzurum dünya üniversitelerarası kış oyunlarının erzurum şehrine sosyo-kültürel ve ekonomik etkisi. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 13(3), 383-393.
- Sivrikaya, K. & Demir, A. (2019). Türkiye’de 2001 yılı ve sonrasında uygulanan spor ekonomisi politikalarına yönelik bir değerlendirme. *Vizyoner Dergisi*, 10(23), 126-136.
- Sultanoğlu, B. (2008). *Hisseleri halka arz edilen Türk futbol kulüplerinin mali tablolarının türkiye muhasebe standartları çerçevesinde incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Başkent Üniversitesi İşletme Bölümü.
- Tek, T. (2006). *Türkiye’de Uluslararası Spor Organizasyonları Düzenleyen Federasyonların Karşılaştıkları Problemler*. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor.
- WHO. (2020). *Announces Covid-19 Outbreak A Pandemic*. <http://www.euro.who.int/en/health-topics/health-emergencies/coronavirus-covid-19/news/news/2020/3/who-announces-covid-19-outbreak-a-pandemic>, Erişim tarihi: 27.03.2020.
- www.akib.org.tr (2020). *Koronavirüsün Dünya Ekonomisine Etkileri*. <https://www.akib.org.tr/tr/duyurular-koronavirusun-dunya-ekonomisine-etkileri.html>, Erişim tarihi: 31.03.2020.
- www.aspor.com.tr (2020). *Koronavirüs Spor Dünyasını Sardı! İşte Gelişmeler*. <https://www.aspor.com.tr/galeri/fenerbahce/koronavirus-spor-dunyasini-sardi-iste-gelismeler>, Erişim tarihi: 27.03.2020.

Covid-19'un Spor Sektörüne Etkisi

- www.bbc.com (2020). *Koronavirüs: Avrupa Kupaları, Festivaller ve Film Gösterimlerinin İptal Edilmesinin Ardından Eğlence ve Spor Sektörleri Ayakta Kalabilecek Mi?* <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-51955627>, Erişim tarihi: 01.04.2020.
- www.bbc.com (2020). *Koronavirüs Haritası: Dünyada Kaç Vaka Var, Kaç Kişi Öldü ve Hangi Ülkede Son Durum Ne?* <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-51719684>, Erişim tarihi: 13.04.2020.
- www.bolgegundem.com (2020). *Koronavirüsün Dünya Üzerindeki Çarpıcı Etkisi, Öncesi ve Sonrası.* <https://www.bolgegundem.com/koronavirusun-dunya-uzerindeki-carpici-etkisi-oncesi-ve-sonrasi-2232g.htm>, Erişim tarihi: 31.03.2020.
- www.cumhuriyet.com.tr/ (2020). *Koronavirüsün Ekonomiye Etkisi Nasıl Olacak?* <http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/koronavirusun-ekonomiye-etkisi-nasil-olacak-1730359>, Erişim tarihi: 31.03.2020.
- www.duhuliye.com (2020). *Gelirleri Tüklenen Kulüpler Futbolcu Maaşlarını Nasıl Ödeyecek?* <https://www.duhuliye.com/futbol/gelirleri-tukenen-kulupler-futbolcu-maaslarini-nasil-odeyecek-h28702.html>, Erişim tarihi: 03.04.2020.
- www.fanatik.com.tr (2020). *Son Dakika Corona Virüs Haberleri! Spora Corona Virüsün Etkileri.* <https://www.fanatik.com.tr/son-dakika-corona-virus-haberleri-spora-corona-virusun-etkileri-2129717> Erişim tarihi: 08.04.2020
- www.fotomac.com.tr (2020). *Büyük Tehlike! Corona Virüsü Salgını ile 50 Bin Kişi.* <https://www.fotomac.com.tr/galeri/superlig/buyuk-tehlike-coronavirus-salgini-ile-50-bin-kisi/10>, Erişim tarihi: 04.04.2020.
- www.gzt.com (2020). *Koronavirüs Spor Dünyasını Nasıl Etkiledi?* <https://www.gzt.com/zpor/koronavirus-spor-dunyasini-nasil-etkiledi-3531927>, Erişim tarihi: 30.03.2020.
- www.hurriyet.com.tr (2020). *Corona Virüs (Koronavirüs) Salgını Sonrası Büyük Tehlike! 50 Bin Kişi...* <https://www.hurriyet.com.tr/sporarena/galeri-corona-virus-koronavirus-salgini-sonrasi-buyuk-tehlike-50-bin-kisi-41483345/1>, Erişim tarihi: 01.04.2020.
- www.hurriyet.com.tr (2020). *Son Dakika: Euro 2020 Uefa Tarafından Corona Virüsü Nedeniyle 2021 Yazına Ertelendi.* <https://www.hurriyet.com.tr/sporarena/son-dakika-euro-2020-uefa-tarafindan-corona-virusu-nedeniyle-2021-yazina-ertelendi-41471043>, Erişim tarihi: 01.04.2020.

- www.independentturkish.com (2020). *Koronavirüs Dünya Geneline Yayılmaya Devam Ediyor: Toplam Enfekte Sayısı 800 Binin Üzerinde, Abd'de Ölü Sayısı 3 Bini Geçti* <https://www.independentturkish.com/node/155826/d% c3% bcnya/koronavir% c3% bcsd% c3% bcnyagenelinde-yay% c4% b1lma ya-devam-ediyor-toplam-enfekte-say% c4% b1s% c4% b1-800-binin>, Erişim tarihi: 31.03.2020.
- www.mackolik.com (2020). *Koronavirüs Takımları Borsada da Vurdu*. <https://www.mackolik.com/futbol/haber/koronavirues-takimlari-borsada-da-vurdu/124upgqdo7an1mbevtyatetgq>, Erişim tarihi: 31.03.2020.
- www.medipol.com.tr (2020). *Pandemi Nedir? Corona Virüsü Neden Pandemi İlan Edildi?* <https://www.medipol.com.tr/bilgi-kosesi/bunlari-biliyor-musunuz/pandemi-nedir-corona-virusu-neden-pandemi-ilan-edildi>.
- www.sabah.com.tr (2020). *Koronavirüs Takımları Ekonomik Olarak Vurdu!* <https://www.sabah.com.tr/spor/futbol/2020/03/22/koronavirus-takimlari-ekonomik-olarak-vurdu>, Erişim tarihi: 02.04.2020.
- www.sabah.com.tr (2020). *Süper Lig'e Koronavirüs Etkisi! Zarar Büyük*. <https://www.sabah.com.tr/spor/futbol/2020/03/23/super-lige-koronavirus-etkisi-zarar-buyuk>, Erişim tarihi: 31.03.2020.
- www.sporx.com (2020). *Koronavirüs Futbolcu Değerlerinde %28'lik Kayba Neden Oldu*. <https://www.sporx.com/koronavirus-futbolcu-degerlerinde-28-kayba-neden-oldu-sxhbq841325>, Erişim tarihi: 03.04.2020.
- www.teb.org.tr (2020). *Coronavirüs Hakkında Bilinmesi Gerekenler* <https://www.teb.org.tr/uploads/brosur/corona.pdf>. Erişim tarihi: 30.03.2020
- www.trthaber.com (2020). *Koronavirüs Yayın Gelirlerini de Etkiledi*. <https://www.trthaber.com/haber/spor/koronavirus-yayin-gelirlerini-de-etkiledi-471792.html>, Erişim tarihi: 31.03.2020.
- www.yenisafak.com (2020). *Dünyada koronavirüsün son 24 saati*. <https://www.yenisafak.com/dunya/dunyada-koronavirusun-son-24-saati-3531991>, Erişim tarihi: 31.03.2020.
- www.yyu.edu.tr (2020). https://www.yyu.edu.tr/images/files/a-6_bros%cc%a7u%cc%88r.pdf, Erişim tarihi: 30.03.2020.